

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS KENDELSE (Sjette Afdeling)

28. januar 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — artikel 99 i Domstolens procesreglement — overførsel af virksomhed — varetagelse af arbejdstagernes rettigheder — fortolkning af direktiv 2001/23/EF — overdrager, over for hvem der er indledt en insolvensbehandling — garanti for, at erhververen ikke skal indtræde i visse former for gæld i den overdragede virksomhed«

I sag C-688/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, fremsat af Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (Spanien) ved afgørelse af 11. december 2013, indgået til Domstolen den 27. december 2013, i sag anlagt af

Gimnasio Deportivo San Andrés SL, i likvidation,

procesdeltagere:

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

Fondo de Garantía Salarial,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, S. Rodin, og dommerne A. Borg Barthet og F. Biltgen (refererende dommer),

generaladvokat: M. Szpunar

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Gimnasio Deportivo San Andrés SL, i likvidation, ved kurator G. Atarés París
- Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS) ved M.F. Mijares García-Pelayo, som befuldmægtiget
- den spanske regering ved L. Banciella Rodríguez-Miñón, som befuldmægtiget

* Processprog: spansk.

— Europa-Kommissionen ved M.J. Enegren og R. Vidal Puig, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet at træffe afgørelse ved begrundet kendelse i overensstemmelse med artikel 99 i Domstolens procesreglement,

afsagt følgende

Kendelse

- 1 Anmodningen om en præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 2001/23/EF af 12. marts 2001 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder eller bedrifter eller af dele af virksomheder eller bedrifter (EFT L 82, s. 16).
- 2 Denne anmodning er fremsat i forbindelse med en sag anlagt af Gimnasio Deportivo San Andrés SL, der er et selskab i likvidation (herefter »Gimnasio«), om, hvilken del af sidstnævntes gæld den erhvervende enhed kan gives tilladelse til ikke at indtræde i efter overførsel af Gimnasios aktiviteter til den erhvervende enhed.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 1, stk. 1, litra a), i direktiv 2001/23 bestemmer:

»Dette direktiv finder anvendelse på overførsel af en virksomhed eller bedrift eller af en del af en virksomhed eller bedrift til en anden indehaver som følge af en overdragelse eller fusion.«

- 4 I direktivets artikel 2, stk. 1, bestemmes det:

»I dette direktiv forstås ved:

- a) »overdrager«: enhver fysisk eller juridisk person, der som følge af en overførsel efter artikel 1, stk. 1, ophører med at være indehaver af virksomheden eller bedriften eller af en del af virksomheden eller bedriften
- b) »erhverver«: enhver fysisk eller juridisk person, der som følge af en overførsel efter artikel 1, stk. 1, bliver indehaver af virksomheden eller bedriften eller af en del af virksomheden eller bedriften

[...]

- d) »arbejdstager«: enhver person, som i den pågældende medlemsstat er beskyttet som arbejdstager i henhold til den nationale lovgivning.«

- 5 Følgende fremgår af artikel 3 i direktiv 2001/23, der indgår i kapitel II med overskriften »Varetagelse af arbejdstagernes rettigheder«:

»1. Overdragerens rettigheder og forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, som bestod på tidspunktet for overførslen, overgår som følge af denne overførsel til erhververen.

Medlemsstaterne kan bestemme, at overdrageren og erhververen efter datoen for overførslen hæfter solidarisk for forpligtelser, der er opstået inden datoen for overførslen som følge af en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, der bestod på datoen for overførslen.

[...]

3. Efter overførslen skal erhververen opretholde de løn- og arbejdsvilkår, som ifølge en kollektiv overenskomst gjaldt for overdrageren, indtil den kollektive overenskomst opsiges eller udløber, eller en anden kollektiv overenskomst træder i kraft eller får virkning.

Medlemsstaterne kan begrænse den periode, hvori løn- og arbejdsvilkårene skal opretholdes, idet den dog ikke kan være kortere end ét år.

4.

a) Medmindre medlemsstaterne bestemmer andet, finder stk. 1 og 3 ikke anvendelse på arbejdstageres ret til ydelser i forbindelse med alderdom og invaliditet eller ydelser til efterladte i henhold til supplerende faglige eller tværfaglige forsikringsordninger, der findes ud over medlemsstaternes lovbestemte sociale sikringsordninger.

b) Selv når medlemsstaterne ikke i henhold til litra a) bestemmer, at stk. 1 og 3 finder anvendelse på sådanne rettigheder, træffer de nødvendige foranstaltninger for at beskytte arbejdstageres interesser og de personers interesser, som allerede har forladt overdragerens bedrift på tidspunktet for overførslen, for så vidt angår helt eller delvis erhvervet ret til ydelser i forbindelse med alderdom, herunder ydelser til efterladte, i henhold til supplerende faglige eller tværfaglige forsikringsordninger som omhandlet i litra a).«

6 Direktivets artikel 4, stk. 1, første led, bestemmer, at »[o]verførsel af en virksomhed eller bedrift eller en del af en virksomhed eller bedrift [...] ikke i sig selv [giver] overdrageren eller erhververen nogen begrundelse for at foretage afskedigelser«.

7 I artikel 5 i direktiv 2001/23, der ligeledes indgår i kapitel II, bestemmes det:

»1. Medmindre medlemsstaterne bestemmer andet, gælder artikel 3 og 4 ikke for overførsel af en virksomhed eller bedrift eller af en del af en virksomhed eller bedrift, når der mod overdrageren er indledt konkursbehandling eller en anden tilsvarende insolvensbehandling, som tager sigte på realisering af overdragerens aktiver, og som er under tilsyn af en kompetent offentlig myndighed (som kan være en kurator, der er godkendt af en kompetent offentlig myndighed).

2. Når artikel 3 og 4 gælder for overførsel under en insolvensbehandling, som er indledt mod en overdrager (uanset om behandlingen er indledt med henblik på realisering af overdragerens aktiver), og forudsat at denne behandling gennemføres under tilsyn af en kompetent offentlig myndighed (som kan være en kurator, der er fastsat ved national lovgivning), kan en medlemsstat bestemme:

a) at uanset artikel 3, stk. 1, skal overdragerens økonomiske forpligtelser i henhold til arbejdskontrakter eller arbejdsforhold, som skal opfyldes inden overførslen eller indledningen af insolvensbehandling, ikke overgå til erhververen, forudsat at denne behandling i henhold til den pågældende medlemsstats lovgivning indebærer en beskyttelse, som mindst svarer til den, der gives i de situationer, der er omfattet af Rådets direktiv 80/987/EØF af 20. oktober 1980 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens [EFT L 283, s. 23]

og, eller alternativt

b) at erhververen, overdrageren eller en eller flere personer, der udfører overdragerens opgaver, på den ene side og arbejdstageres repræsentanter på den anden side, dersom gældende lovgivning eller praksis tillader det, kan aftale ændringer i arbejdstagerens løn- og arbejdsvilkår med henblik på at bevare beskæftigelsesmuligheder ved at sikre, at virksomheden eller bedriften eller en del af virksomheden eller bedriften kan overleve.

3. En medlemsstat kan anvende stk. 2, litra b), på en overførsel, når overdrageren befinder sig i en alvorlig økonomisk krise som defineret i den nationale lovgivning, forudsat at en sådan situation er fastslået af en kompetent offentlig myndighed og er åben for retlig kontrol, samt at den nationale lovgivning allerede indeholdt sådanne bestemmelser den 17. juli 1998.

[...]

4. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på at forhindre misbrug af insolvensbehandling på en sådan måde, at arbejdstagerne fratages de rettigheder, der er fastlagt i dette direktiv.«

8 Direktivets artikel 8 bestemmer:

»Dette direktiv berører ikke medlemsstaternes mulighed for at anvende eller indføre love eller administrative bestemmelser, der er mere gunstige for arbejdstagerne, eller at fremme eller tillade anvendelsen af overenskomstmæssige bestemmelser, der er mere gunstige for arbejdstagerne.«

Spansk ret

9 Virksomhedsoverdragelse er omfattet af kongeligt dekret nr. 1/1995 af 24. marts 1995 om godkendelse af den omarbejdede lovtæst vedrørende lov om arbejdstageres rettigheder (Estatuto de los Trabajadores, BOE nr. 75 af 29.3.1995, s. 9654) i den udgave, der følger af lov nr. 12/2001 af 9. juli 2001 (BOE nr. 164 af 10.7.2001, s. 24890, herefter »loven om arbejdstageres rettigheder«).

10 Artikel 44, stk. 1, i loven om arbejdstageres rettigheder bestemmer:

»Overdragelsen af en virksomhed, af et erhvervscenter eller af en selvstændig produktionsenhed medfører ikke i sig selv, at ansættelsesforholdet ophører, idet den nye arbejdsgiver indtræder i den tidligere arbejdsgivers rettigheder og forpligtelser i henhold til ansættelseskontrakten og på området for den sociale sikringsordning, herunder aftaler indgået med hensyn til pension under de betingelser, som er fastsat i den særlige lovgivning, der finder anvendelse, og generelt i alle de forpligtelser vedrørende supplerende social sikring, som overdrageren har indgået.«

11 I henhold til artikel 57a i lov om arbejdstageres rettigheder finder de særlige betingelser, der er fastsat i lov nr. 22/2003 af 9. juli 2003 om konkurs (Ley Concursal, BOE nr. 164 af 10.7.2003, s. 26905), i den udgave, der følger af lov nr. 38/2011 af 10. oktober 2011 (BOE nr. 245 af 11.10.2011, herefter »konkursloven«), imidlertid anvendelse ved en kollektiv procedure i relation til kollektiv ændring, suspension og ophør af arbejdskontrakter og overførsel af virksomheder.

12 I henhold til konkursloven er der to mulige udgange på en insolvensbehandling, nemlig akkord eller likvidation. I likvidationsfasen er det lovens artikel 148 og 149, der finder anvendelse, og de fastsætter hver især en juridisk ordning, afhængigt af, om der er udarbejdet og godkendt en likvidationsplan eller ej.

- 13 Artikel 148, stk. 1, i konkursloven bestemmer, at kurator ved indledningen af en likvidation skal forelægge retten en likvidationsplan, og det præciseres i forbindelse med denne plan, at den »så vidt muligt skal gå ud på en samlet afhændelse af lokalerne, driftsenhederne samt af andre former for enheder, der fremstiller den konkursramte virksomheds varer og tjenesteydelser, eller en del af disse«.
- 14 Artikel 148, stk. 2, bestemmer, at likvidationsplanen skal godkendes af retten, som kan »foretage ændringer af planen eller acceptere likvidationen i henhold til de deklatoriske regler« fastsat i konkurslovens artikel 149.
- 15 Nævnte artikel 149 bestemmer:

»1. Når en likvidationsplan ikke er blevet godkendt og i givet fald for de områder, der ikke er omfattet af en sådan plan, følger likvidationsbehandlingen følgende regler:a)

Alle dele af virksomheden, alle driftssteder og andre enheder, der producerer varer eller tjenesteydelser, og som tilhører debitor, skal overdrages som en helhed, medmindre retten på grundlag af kuratorens rapport vurderer, at forudgående opsplnitning eller den afgrænsede overdragelse af alle eller en del af aktiverne i højere grad opfylder kreditorernes interesser. Overdragelse af alle produktionsenheder eller eventuelt hver enkelt produktionsenhed sker ved auktion, og retten kan, hvis auktionen ikke giver noget resultat, beordre en direkte overdragelse.

[...]

2. I arbejdsretlig henseende anses for at foreligge videreførelse af en virksomhed ved overdragelse i henhold til stk. 1, litra a), når en økonomisk enhed bevarer sin identitet, forstået som en helhed af midler, der er organiseret med henblik på udøvelse af en økonomisk aktivitet, uanset om den er væsentlig eller accessorisk. I dette tilfælde kan retten bestemme, at erhververen ikke indtræder i den del af de udestående krav på løn og fratrædelsesgodtgørelse, der vedrører perioden før overdragelsen, der i påkommende tilfælde overgår til Fondo de Garantía Salarial [lønmottagernes garantifond] i henhold til artikel 33 i lov om arbejdstageres rettigheder. For at sikre virksomhedens fremtidige overlevelse og fastholdelsen af beskæftigelsen kan overdrageren og arbejdstagernes repræsentanter ligeledes indgå aftaler om ændringer af de kollektive ansættelsesvilkår.

3. I den kendelse, hvorved afhændelsen eller overdragelsen af goder eller rettigheder – det være sig enkeltvis, i partier eller som del af en virksomhed eller produktionsenhed – godkendes, træffes beslutning om ophævelse af samtlige byrder, der er stiftet før konkursen til fordel for boets kreditorer, og som ikke er privilegerede krav i henhold til artikel 90.«

- 16 Ifølge den forelæggende ret bestemmes det i den 11. endelige bestemmelse i konkursloven om ændring af Ley 58/2003 General Tributaria (den almindelige spanske skattelov nr. 58/2003) af 17. december 2003 (BOE nr. 302 af 18.12.2003, s. 44987) udtrykkeligt, at videreførelse af en virksomhed i skattemæssig henseende eller en udstrækning af hæftelsen for skat ikke finder anvendelse for erhververe af driftsenheder eller økonomiske aktiviteter, der tilhører en skyldner under konkurs, når erhvervelsen finder sted inden for rammerne af en insolvensbehandling. Der findes imidlertid ikke en tilsvarende bestemmelse i lovgivningen om social sikring.

- 17 I Ley General de la Seguridad Social (den almindelige spanske lov om social sikring) i den konsoliderede udgave godkendt ved kongeligt dekret nr. 1/1994 af 20. juni 1994 (BOE nr. 154 af 29.6.1994, s. 20658, herefter »LGSS«) bestemmer artikel 127 med overskriften »Særlige tilfælde af ansvar for ydelser« i stk. 2:

»I tilfælde af overdragelse af ejerskabet af bedriften, industrivirksomheden eller handelsvirksomheden hæfter erhververen solidarisk med den foregående ejer eller dennes arvinger for betalingen af de ydelser, der var forfaldne inden overførslen. Det samme ansvar gælder mellem den overdragende arbejdsgiver og erhververen i tilfælde af midlertidig tilrådighedsstillelse af arbejdskraft, selv om det er sket vederlagsfrit eller uden økonomisk gevinst for øje.«

- 18 Artikel 15 i LGSS, som ændret efterfølgende, med overskriften »[Bidragenes] obligatoriske karakter« bestemmer i stk. 3:

»Ansaret for opfyldelse af forpligtelsen til at bidrage til og betale de øvrige ressourcer til den sociale sikring påhviler fysiske eller juridiske personer eller enheder uden juridisk personlighed, som med bestemmelserne for hver enkelt ordning eller ressource direkte pålægges en forpligtelse til at betale dem, samt de afgiftspligtige personer, der solidarisk, subsidiært eller mortis causa har ansvaret herfor som følge af faktiske omstændigheder, undladelser, foranstaltninger eller retsafgørelser, der medfører dette ansvar i henhold til alle lovgivningsbestemmelser, der henviser til eller ikke udtrykkeligt udelukker forpligtelser inden for social sikring, eller aftaler og overenskomster, der ikke er i strid med lovgivningen. Denne solidariske, subsidiære eller mortis causa-hæftelse gøres gældende i henhold til den i denne lov og dens gennemførelsesbekendtgørelser fastsatte inddrivelsesprocedure.«

- 19 Artikel 104 i LGSS, som ændret, med overskriften »[Betalings]ansvarlig person« bestemmer i stk. 1:

»Arbejdsgiveren er ansvarlig for opfyldelse af betalingsforpligtelsen og betaler sit eget såvel som arbejdstagernes bidrag fuldt ud.

De i artikel 15 og artikel 127, stk. 1 og 2, i denne lov omhandlede personer eller enheder uden juridisk personlighed hæfter ligeledes solidarisk, subsidiært eller mortis causa herfor.

Det solidariske ansvar ved overdragelse af ejerskabet af bedriften, industrivirksomheden eller handelsvirksomheden omhandlet i artikel 127 omfatter al gæld opstået forud for overdragelsen. Denne overdragelse anses for at have fundet sted, selv når der er tale om et selskab med lønmodtagermedejerskab eller deltagende arbejdstagere (»sociedad laboral«), der viderefører bedriften, industrivirksomheden eller handelsvirksomheden, uanset om denne består af arbejdstagere, der har arbejdet for den tidligere arbejdsgiver, eller ej.

Hvis arbejdsgiveren er et selskab eller en enhed, der er blevet opløst og afviklet, overføres dennes forpligtelser i forbindelse med skyldige bidrag til social sikring, som ikke er betalt, til selskabsdeltagerne eller indehaverne af andele i kapitalen, som hæfter solidarisk for betalingen op til et beløb, der svarer til værdien af det provenu fra likvidationen, der tilfalder dem.

[...]«

De faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 20 Gimnasio er et kommercielt selskab, hvis hovedaktivitet var forvaltning af Escuela Laia, en skole med over 150 elever.
- 21 Ved kendelse af 2. september 2013 gik Gimnasio i betalingsstandsning.

22 Den kompetente retsinstans godkendte ved kendelse af 15. oktober 2013 overdragelsen af Escuela Laia til Institució Pedagógica Sant Andreu SL, et selskab stiftet af en gruppe lærere ved skolen, som var den eneste, der havde fremsat tilbud om overtagelse. Selskabet forpligtede sig til at videreføre driften af Gimnasio og til at overtage ansættelseskontrakterne med arbejdstagerne.

23 I henhold til kendelsen fandt overdragelsen sted »på følgende vilkår:

- 1) Senest 45 hverdage efter forkyndelsen af nærværende kendelse skal der foretages en beregning af alle de beløb – uanset art – som arbejdstagerne har til gode, således at disse kan blive meddelt Fondo de Garantía Salarial med henblik på dennes overtagelse af betalingsforpligtelserne i overensstemmelse med artikel 33 i lov om arbejdstageres rettigheder.

[...]

- 5) Der gives udtrykkelig tilladelse til at overdrage de til driften af produktionsenheden tilknyttede kontraktforhold, som det konkursramte selskab måtte have indgået med tredjemand, herunder især mandater, salgsmandater, franchisekontrakter, lejemål i byzoner samt levering eller udførelse af tjenesteydelser. Erhververen underretter handelsretten om eventuelle hændelser i forbindelse med overdragelsen af kontraktforholdene.

Det bestemmes udtrykkeligt, at samtlige byrder og forpligtelser, der måtte være forbundet med de overførte aktiver, ophører i forbindelse med overdragelsen, bortset fra dem, der er knyttet til særlige privilegier, som fremgår af den endelige rapport. Erhververen overtager således ingen andre fordringer end dem, der er nævnt i selve det bindende tilbud, og på de i tilbuddet angivne vilkår, og erhververen, eller den af erhververen udpegede enhed, indtræder således ikke i fallentens tidligere skattegæld eller tidligere forpligtelser, dvs. i fallentens eventuelle gæld til Tesorería General de la Seguridad Social [finanshovedkontoret for den sociale sikring, herefter »TGSS«]. Nærværende afgørelse skal forkyndes for Agencia Estatal de Administración Tributaria [den statslige skatteforvaltning] og TGSS.

[...]«

24 Ved skrivelse af 25. oktober 2013 kærede TGSS tilslagskendelsen af 15. oktober 2013 med den begrundelse, at den udgør en tilsidesættelse af artikel 44 i loven om arbejdstageres rettigheder, da det i kendelsen er fastsat, at erhververen ikke indtræder i Gimnasios skyldige gæld til den sociale sikringsordning.

25 Ved skrivelse af 21. november 2013 iværksatte en gruppe tidligere lønmodtagere i Gimnasio ligeledes kæremål til prøvelse af den pågældende kendelse.

26 Henset til usikkerheden omkring, hvor stor en del af gælden den erhvervende enhed, dvs. i dette tilfælde Institució Pedagógica Sant Andreu SL, skal indtræde i, besluttede Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Skal sikkerheden for, at erhververen af en konkursramt virksomhed – eller af én af virksomhedens produktionsenheder – ikke hæfter for de fordringer, der følger af gæld til den sociale sikringsordning eller skyldig løn fra tiden inden overdragelsen af produktionsenheden, når insolvensbehandlingen indebærer en beskyttelse, som mindst svarer til den, der er fastsat i fællesskabsdirektiverne, forstås således, at den udelukkende gælder for de forpligtelser, der er direkte forbundet med ansættelseskontrakterne eller ansættelsesforholdene, eller skal denne sikkerhed inden for rammerne af en fuldstændig beskyttelse af arbejdstageres rettigheder og bevarelse af arbejdspladser udstrækkes til at omfatte skyldig løn og gæld til den sociale sikringsordning fra tiden inden overdragelsen til tredjemand?

- 2) Kan den ret, der behandler konkursboet og tiltræder overdragelsen – i relation til den ovennævnte sikkerhed for, at arbejdstagernes rettigheder overholdes – yde erhververen af produktionsenheden en sådan sikkerhed, ikke blot for så vidt angår de rettigheder, der udspringer af ansættelseskontrakterne, men også for så vidt angår anden gæld fra tiden inden overdragelsen, som fallenten måtte have til arbejdstagere, hvis ansættelsesforhold allerede er ophørt, eller gæld til den sociale sikringsordning?
- 3) Har den, der erhverver en konkursramt virksomhed eller en produktionsenhed mod et tilsagn om at opretholde alle eller en del af ansættelseskontrakterne, idet han indtræder i disse, sikkerhed for, at han ikke kan komme til at hæfte for, eller der ikke til ham kan overføres, andre af overdragerens forpligtelser, der er forbundet med de ansættelseskontrakter eller de arbejdsforhold, han indtræder i, navnlig tidligere arbejdsretlige krav og skyldige sociale sikringsbidrag?
- 4) Kan direktiv 2001/23 – for så vidt angår overførsel af produktionsenheder eller virksomheder, der retligt eller administrativt er erklæret konkurs, og som er under likvidation – fortolkes således, at der ikke blot er tale om beskyttelse af ansættelseskontrakter, men også sikkerhed for, at erhververen ikke kommer til at hæfte for fordringer, der er stiftet inden overtagelsen af den pågældende produktionsenhed?
- 5) Opfylder affattelsen af artikel 149, stk. 2, i den spanske konkurslov – for så vidt som bestemmelsen omhandler overførsel af virksomheder – det i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/23 fastsatte krav om en national bestemmelse, som er en forudsætning for, at undtagelsen kan finde anvendelse?
- 6) Såfremt spørgsmål 5 besvares bekræftende, ønskes det oplyst, om den af retten i konkurssagen afsagte kendelse om tilslag, med de nævnte garantier og sikkerhedsforanstaltninger, under alle omstændigheder bør have bindende virkning for andre retsinstanser eller i forbindelse med de administrative sager, der måtte blive indledt mod den nye erhverver vedrørende eksisterende fordringer inden overtagelsesdagen, hvorved det i givet fald må fastslås, at artikel 44 i lov om arbejdstageres rettigheder ikke kan indebære, at retsvirkningerne af konkurslovens artikel 149, stk. 2 og 3, ophæves.
- 7) Hvis direktivet derimod skal fortolkes således, at konkurslovens artikel 149, stk. 2 og 3, udgør den i direktivets artikel 5 nævnte undtagelse, anmodes Domstolen om at præcisere, om den ordning, der er fastsat i direktivets artikel 3, stk. 1, alene vedrører de rent ansættelsesmæssige rettigheder og forpligtelser i forbindelse med de gældende kontrakter, hvorved rettigheder og forpligtelser som dem, der er forbundet med indbetalinger til den sociale sikringsordning, eller andre forpligtelser med hensyn til ansættelseskontrakter, som er bragt til ophør inden insolvensbehandlingsindledning, under ingen omstændigheder skal anses for at være blevet overført til erhververen.«

Om de præjudicielle spørgsmål

- 27 Det følger af artikel 99 i Domstolens procesreglement, at Domstolen, såfremt besvarelsen af et præjudicielt spørgsmål klart kan udledes af retspraksis, eller såfremt besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål ikke giver anledning til nogen rimelig tvivl, til enhver tid på forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten kan beslutte at træffe afgørelse ved begrundet kendelse.
- 28 Denne bestemmelse bør anvendes i nærværende sag.

- 29 Indledningsvis skal det fastslås, at den forelæggende ret med sine spørgsmål ønsker oplyst, om visse bestemmelser i den pågældende medlemsstats lovgivning er tilstrækkelige med henblik på gennemførelse af direktiv 2001/23 i national ret, og, mere generelt, om disse bestemmelser er i overensstemmelse med EU-retten.
- 30 Det skal i denne forbindelse fremhæves, at det i forbindelse med en sag anlagt i henhold til artikel 267 TEUF ifølge fast retspraksis ikke tilkommer Domstolen at udtale sig om fortolkningen af de nationale bestemmelser eller at afgøre, om den pågældende medlemsstats myndigheders fortolkning heraf er korrekt (jf. navnlig dom *Vueling Airlines*, C-487/12, EU:C:2014:2232, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 31 Domstolen kan heller ikke i henhold til den kompetence, den har i henhold til artikel 267 TEUF, tage stilling til, om nationale retsregler er forenelige med de EU-retlige bestemmelser (jf. navnlig dom *Lombardini og Mantovani*, C-285/99 og C 286/99, EU:C:2001:640, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 32 Domstolen har dog kompetence til at forsyne den nationale ret med alle de fortolkningselementer vedrørende EU-retten, som kan sætte denne i stand til at tage stilling til denne forenelighed med henblik på afgørelsen af den sag, som verserer for den (jf. navnlig dom *Lombardini og Mantovani*, EU:C:2001:640, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 33 Under disse omstændigheder skal de syv spørgsmål, som den forelæggende ret har stillet, og som skal undersøges samlet, forstås således, at der i det væsentlige spørges om, hvorvidt direktiv 2001/23 skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning som den, der er tale om i hovedsagen, der bestemmer eller tillader, at erhververen i forbindelse med en overførsel af virksomheder eller bedrifter eller dele af virksomheder eller bedrifter, når der er indledt en insolvensbehandling mod overdrageren, ikke indtræder i de byrder, der påhviler overdrageren i henhold til ansættelseskontrakter, herunder byrder i tilknytning til den lovbestemte sociale sikringsordning, når denne gæld er opstået inden datoen for overførsel af produktionsenheden. Den forelæggende ret spørger ligeledes, om den omstændighed, at arbejdsforholdene var afsluttet inden denne dato, har betydning i denne forbindelse.
- 34 Med henblik på en besvarelse af disse spørgsmål skal det indledningsvis bemærkes, at direktiv 2001/23, som det fremgår af tredje betragtning hertil og af artikel 3 heri, har til formål at beskytte arbejdstagerne i tilfælde af ny indehaver, især for at sikre varetagelsen af deres rettigheder (jf. dom *Kirtruna og Vignano*, C-313/07, EU:C:2008:574, præmis 36).
- 35 I lyset af de forskelle, der findes mellem medlemsstaterne vedrørende rækkevidden af beskyttelsen af arbejdstagerne på dette område, tilsigter det pågældende direktiv imidlertid at nedbringe disse forskelle gennem en tilnærmelse af de nationale lovgivninger, uden at det dog foreskriver en fuldstændig harmonisering på området (jf. fjerde og sjette betragtning til direktiv 2001/23 samt dom *Amatori m.fl.*, C-458/12, EU:C:2014:124, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).
- 36 Som det fremgår af overskriften til kapitel II i direktiv 2001/23, er det heri, og navnlig i artikel 3-5, at bestemmelserne om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder findes.
- 37 Princippet om, at overdragerens rettigheder og forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, som bestod på tidspunktet for overførslen, overgår til erhververen, fremgår af direktivets artikel 3, stk. 1, første afsnit.
- 38 Ligeledes i forbindelse med varetagelse af arbejdstagernes rettigheder bestemmes det for det første i artikel 3, stk. 3, i direktiv 2001/23, at erhververen efter virksomhedsoverførslen skal opretholde de løn- og arbejdsvilkår, som ifølge en kollektiv overenskomst gjaldt for overdrageren, indtil overenskomsten opsiges eller udløber, eller en anden kollektiv overenskomst får virkning (dom *Juuri*,

C-396/07, EU:C:2008:656, præmis 32). For det andet bestemmes det i direktivets artikel 4, stk. 1, at overførsel af en virksomhed ikke i sig selv giver overdrageren eller erhververen nogen begrundelse for at foretage afskedigelser.

- 39 Disse beskyttelsesbestemmelser skal anses for præceptive, for så vidt som det ikke er tilladt medlemsstaterne at fravige disse til ugunst for arbejdstagerne (jf. i denne retning dom Kommissionen mod Italien, C-561/07, EU:C:2009:363, præmis 46), dog med forbehold af de undtagelser, der er fastsat i selve direktivet.
- 40 I denne henseende kan medlemsstaterne for det første i henhold til artikel 3, stk. 3, andet afsnit, i direktiv 2001/23 begrænse den periode, hvori løn- og arbejdsvilkårene skal opretholdes, idet den dog ikke kan være kortere end ét år.
- 41 For det andet bestemmer direktivets artikel 3, stk. 4, litra a), at medmindre medlemsstaterne bestemmer andet, finder samme artikels stk. 1 og 3 ikke anvendelse på arbejdstageres ret til ydelser i forbindelse med alderdom og invaliditet eller ydelser til efterladte i henhold til supplerende faglige eller tværfaglige forsikringsordninger, der findes ud over medlemsstaternes lovbestemte sociale sikringsordninger.
- 42 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at denne sidstnævnte undtagelse fra anvendelsen af artikel 3, stk. 1 og 3, i direktiv 2001/23, der pålægger erhververen at opretholde overdragerens rettigheder og forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold samt arbejdsvilkår fastsat ved kollektiv overenskomst, skal fortolkes strengt, henset til det overordnede formål om beskyttelse af arbejdstagernes rettigheder ved overførsel af virksomheder, der forfølges med direktivet (dom Kommissionen mod Italien, EU:C:2009:363, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 43 Således er det kun de ydelser, der tildeles uden for rammerne af de lovpligtige sociale sikringsordninger – der er udtømmende opregnet i artikel 3, stk. 4, litra a), i direktiv 2001/23 – der kan unddrages fra forpligtelsen til at overføre arbejdstagernes rettigheder (dom Kommissionen mod Italien, EU:C:2009:363, præmis 32).
- 44 Det skal endvidere bemærkes, at selv når medlemsstaterne benytter sig af denne undtagelse, skal undtagelsen fra forpligtelsen til overførsel i henhold til nævnte direktivs artikel 3, stk. 4, litra b), ledsages af den pågældende medlemsstats vedtagelse af de nødvendige foranstaltninger til beskyttelse af arbejdstagernes rettigheder – herunder de arbejdstagere, der allerede har forladt overdragerens virksomhed på tidspunktet for overførslen – for så vidt angår deres erhvervede ret eller ret, som er ved at blive erhvervet, til ydelser ved alderdom og dødsfald, i henhold til de i stk. 4, litra a), nævnte supplerende ordninger (dom Kommissionen mod Italien, EU:C:2009:363, præmis 31).
- 45 For det tredje kan medlemsstaterne i henhold til artikel 4, stk. 1, andet afsnit, i direktiv 2001/23 fravige denne bestemmelses første afsnit ved at bestemme, at de i første afsnit opstillede regler for afskedigelser ikke skal gælde for visse afgrænsede kategorier af arbejdstagere, der ikke er dækket af medlemsstaternes lovgivning eller praksis vedrørende beskyttelse mod afskedigelse.
- 46 For det fjerde bestemmer artikel 5, stk. 1, i direktiv 2001/23, at artikel 3 og 4 heri i princippet ikke finder anvendelse på overførsel af en virksomhed, når der mod overdrageren er indledt konkursbehandling eller en anden tilsvarende insolvensbehandling, som tager sigte på realisering af overdragerens aktiver, og som er under tilsyn af en kompetent offentlig myndighed.
- 47 Som det fremgår af ordlyden i artikel 5, stk. 1, og artikel 5, stk. 2, første led, kan medlemsstaterne dog vælge at anvende artikel 3 og 4 på en overførsel af virksomhed i forbindelse med en insolvensbehandling, der er indledt over for overdrageren, og som er under tilsyn af en kompetent offentlig myndighed.

- 48 Når en medlemsstat gør brug af denne valgfrie anvendelse, har den dog i henhold til artikel 5, stk. 2, på visse betingelser mulighed for ikke at anvende den på nogle af de i artikel 3 og 4 i direktiv 2001/23 omhandlede garantier, når der er indledt en insolvensbehandling, og den er under tilsyn af en kompetent offentlig myndighed (dom Kommissionen mod Italien, EU:C:2009:363, præmis 38).
- 49 Som en undtagelse fra artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/23 kan denne medlemsstat i henhold til direktivets artikel 5, stk. 2, litra a) og b), bestemme, at overdragerens økonomiske forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, som skal opfyldes inden overførslen eller indledningen af insolvensbehandling, ikke overgår til erhververen, forudsat at denne behandling i henhold til den pågældende medlemsstats lovgivning indebærer en beskyttelse, som mindst svarer til den, der gives i de situationer, der er omfattet af Rådets direktiv 80/987, og/eller, dersom gældende lovgivning eller praksis tillader det, at arbejdstagerens løn- og arbejdsvilkår kan ændres via overenskomst med henblik på at bevare beskæftigelsesmuligheder ved at sikre, at virksomheden kan overleve.
- 50 Artikel 5, stk. 4, bestemmer ligeledes, at medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på at forhindre misbrug af insolvensbehandling på en sådan måde, at arbejdstagerne fratages de rettigheder, der er fastlagt i direktiv 2001/23.
- 51 Selv om direktivets beskyttelsesbestemmelser, som det fremgår af præmis 39 i den foreliggende kendelse, er præceptive, undtagen i de i direktivet udtrykkeligt anførte undtagelsestilfælde, skal det dog bemærkes, at direktivets artikel 8 bestemmer, at det ikke berører medlemsstaternes mulighed for at anvende eller indføre en ordning, der er mere gunstig for arbejdstagerne.
- 52 Det fremgår af det ovenstående, at direktiv 2001/23 for det første indeholder den principielle bestemmelse om, at erhververen er forpligtet af de rettigheder og forpligtelser, der følger af en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, der findes mellem arbejdstageren og overdrageren på datoen for overførsel af virksomheden. Som det følger af ordlyden og opbygningen af direktivets artikel 3, omfatter overførslen til erhververen af de forpligtelser, der på tidspunktet for overdragelsen af virksomheden påhviler overdrageren som følge af, at denne beskæftiger arbejdstagere, alle arbejdstagernes rettigheder, for så vidt som de ikke er omfattet af en af de i direktivet udtrykkeligt anførte undtagelser (jf. analogt hermed dom Beckmann, C-164/00, EU:C:2002:330, præmis 36 og 37).
- 53 Ikke blot løn og andre vederlag, der skyldes den pågældende virksomheds arbejdstagere, men også bidrag til den lovbestemte sociale sikringsordning udgør således en integreret del af de byrder, der påhviler overdrageren, da en sådan byrde følger af arbejdskontrakter eller arbejdsforhold, som er bindende for denne. Som det ligeledes fremgår af artikel 2, stk. 1, i direktiv 2001/23, indebærer en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold ifølge direktivet således et retligt forhold mellem arbejdsgiverne og arbejdstagerne, idet den/det har til formål at fastlægge arbejdsvilkårene (dom Kirtruna og Viganò, EU:C:2008:574, præmis 41).
- 54 For det andet finder denne principregel ifølge direktivets artikel 5, stk. 1, ikke anvendelse i tilfælde, hvor der som i det i hovedsagen foreliggende tilfælde er indledt insolvensbehandling mod overdrageren, som er under tilsyn af en kompetent offentlig myndighed i den pågældende medlemsstat. I dette tilfælde er betalingen af de fordringer, der er opstået som følge af arbejdstagernes forhold til en arbejdsgiver, der er under insolvensbehandling, garanteret ved direktiv 80/987.
- 55 For det tredje har de enkelte medlemsstater i henhold til artikel 5, stk. 1, i direktiv 2001/23, uanset den i dette direktiv anførte undtagelsesbestemmelse, mulighed for bl.a. at anvende direktivets artikel 3 på en overførsel af virksomhed inden for rammerne af en insolvensbehandling indledt mod overdrageren. Når en medlemsstat benytter sig af denne mulighed, bestemmer artikel 5, stk. 2, litra a), at den kan fravige direktivets artikel 3, stk. 1, derved, at de forpligtelser, der påhviler overdrageren på datoen for overførslen eller for indledningen af insolvensbehandlingen i henhold til arbejdskontrakter eller arbejdsforhold, ikke overdrages til erhververen, forudsat at den pågældende medlemsstats lovgivning

indebærer en beskyttelse, som mindst svarer til den, der er omfattet af direktiv 80/987, som kræver, at der indføres en garantimekanisme for betaling af de fordringer, som arbejdstagerne har i henhold til arbejdskontrakter eller arbejdsforhold indgået med den insolvente arbejdsgiver. Denne mulighed for fravigelse skal ikke blot garantere betaling af de pågældende arbejdstageres løn, men ligeledes bevare beskæftigelsen ved at sikre, at virksomheden kan overleve.

- 56 For det fjerde kan medlemsstaterne i henhold til artikel 8 i direktiv 2001/23 anvende eller indføre enhver anden ordning i forbindelse med overførsel af virksomheder, forudsat at den er mere gunstig for arbejdstagerne end den, der er indført med direktivet. En sådan fremgangsmåde er i overensstemmelse med det mål, der forfølges med direktivet, og som er gengivet i præmis 34 i den foreliggende kendelse. En medlemsstat fratages således ikke muligheden for at anvende direktivets artikel 3, stk. 1, selv når en operatør overtager en virksomhed, der er under insolvensbehandling.
- 57 For det femte fremgår det af såvel ordlyden i direktiv 2001/23 som af den ordning, der indføres med dette direktiv, at EU-lovgiver ikke, bortset fra forpligtelsen for medlemsstaterne til at beskytte de rettigheder, som arbejdstagere, der har forladt overdragerens virksomhed på datoen for overførslen, har erhvervet eller er ved at erhverve med hensyn til de i direktivets artikel 3, stk. 4, litra b), omhandlede ydelser, har fastsat nogen regler vedrørende de byrder, der påhviler overdrageren i henhold til arbejdskontrakter eller arbejdsforhold, der allerede er ophørt på datoen for overførslen. Af de samme årsager, som er nævnt i det foregående punkt, er der intet til hinder for, at en medlemsstat bestemmer, at sådanne byrder skal overføres til erhververen.
- 58 I lyset af denne fortolkning af EU-retten påhviler det den forelæggende ret at afgøre den tvist, der er indbragt for den, ved at bedømme foreneligheden af den pågældende medlemsstats gældende lovgivning med kravene i EU-retten, og ved at tage hensyn til samtlige elementer, der kendetegner den retlige og faktiske situation, der har givet anledning til denne tvist.
- 59 Henset til ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at direktiv 2001/23 skal fortolkes således, at:
- Når overdrageren i forbindelse med en overførsel af virksomhed er undergivet en insolvensbehandling, som er under tilsyn af en kompetent offentlig myndighed, og når den pågældende medlemsstat har valgt at gøre brug af direktivets artikel 5, stk. 2, er direktivet ikke til hinder for, at medlemsstaten bestemmer eller tillader, at de byrder, der på datoen for overførslen eller for indledningen af insolvensbehandlingen påhviler overdrageren i henhold til arbejdskontrakter eller arbejdsforhold, herunder byrder i tilknytning til den lovbestemte sociale sikringsordning, ikke overføres til erhververen, forudsat at denne procedure sikrer en beskyttelse af arbejdstagerne, som mindst svarer til den, der er indført med direktiv 80/987, idet der dog intet er til hinder for, at medlemsstaten kan bestemme, at sådanne byrder skal afholdes af erhververen, selv når overdrageren er insolvent.
 - Med forbehold af bestemmelserne i nævnte direktivs artikel 3, stk. 4, litra b), indeholder det ikke forpligtelser vedrørende de byrder, der påhviler overdrageren i henhold til arbejdskontrakter eller arbejdsforhold, der er ophørt inden datoen for overførslen, men det er ikke til hinder for, at medlemsstaternes lovgivning tillader overførslen af sådanne byrder til erhververen.

Sagens omkostninger

- 60 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

Rådets direktiv 2001/23/EF af 12. marts 2001 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder eller bedrifter eller af dele af virksomheder eller bedrifter skal fortolkes således, at:

- Når overdrageren i forbindelse med en overførsel af virksomhed er undergivet en insolvensbehandling, som er under tilsyn af en kompetent offentlig myndighed, og når den pågældende medlemsstat har valgt at gøre brug af direktivets artikel 5, stk. 2, er direktivet ikke til hinder for, at medlemsstaten bestemmer eller tillader, at de byrder, der på datoen for overførslen eller for indledning af insolvensbehandlingen påhviler overdrageren i henhold til arbejdskontrakter eller arbejdsforhold, herunder byrder i tilknytning til den lovbestemte sociale sikringsordning, ikke overføres til erhververen, forudsat at denne procedure sikrer en beskyttelse af arbejdstagerne, som mindst svarer til den, der er indført med direktiv 80/987/EØF af 20. oktober 1980 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens, idet der dog intet er til hinder for, at medlemsstaten kan bestemme, at sådanne byrder skal afholdes af erhververen, selv når overdrageren er insolvent.
- Med forbehold af bestemmelserne i nævnte direktivs artikel 3, stk. 4, litra b), indeholder det ikke forpligtelser vedrørende de byrder, der påhviler overdrageren i henhold til arbejdskontrakter eller arbejdsforhold, der er ophørt inden datoen for overførslen, men det er ikke til hinder for, at medlemsstaternes lovgivning tillader overførslen af sådanne byrder til erhververen.

Underskrifter